

ศูนย์เรียนรู้ชุมชนสวนสร้างสุขบ้านเกาะกัง

เปิดพื้นที่สร้างสรรค์เยาวชน...สร้างความสุขให้ชุมชน

ภาพของลูกชายวัยชนกำลังนั่งปั้นดินเหนียวอยู่กับเพื่อนรุ่นเดียวกันหน้าบ้านโดบ้านเด็กๆ พวกเขาส่งเสียงหัวเราะคิกคักสนุกสนาน แม้น้ำตาจะค่อมมแต่ก็เปี่ยมไปด้วยรอยยิ้มแห่งความสุข... เป็นภาพที่สร้างแรงบันดาลใจสำคัญที่ทำให้ คุณเตือนใจ ชูอักษร หันมาปรับสภาพแวดล้อมในบ้านของตัวเองให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กๆ และยิ่งขยายไปสู่กลุ่มเด็กในชุมชน จนกระทั่งทุกวันนี้กลายเป็น “ศูนย์เรียนรู้ชุมชนสวนสร้างสุขบ้านเกาะกัง” ที่ซึ่งหล่อหลอมให้เด็กๆ หลายต่อหลายคนได้เติบโตขึ้นมาด้วยความรักและความสุข

ห้องสมุดใต้ถุนบ้าน

บ้านไม้ใต้ถุนสูง ท่ามกลางสวนยางพาราเล็กๆ ในพื้นที่บ้านเกาะกัง ต.นาโหนด อ.เมือง จ.พัทลุง เป็นที่รู้จักกันดีในกลุ่มเด็กๆ ละแวกนั้นว่า นอกจากจะเป็นบ้านของคุณเตือนใจ หรือ “ป้าป้อม” ของพวกเขาแล้ว ที่นี่ยังเป็นห้องสมุดที่มีหนังสือดีๆ มากมายให้เลือกอ่าน “ถอดหัวใจของคนเป็นแม่ออกมาคิดนะว่า เราอยากสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีๆ ให้กับลูก อยากให้ลูกได้ทำกิจกรรมดีๆ กับเรา แต่เราคงจะตามลูกไปข้างนอกไม่ได้ทุกที ถ้าอย่างนั้นก็ทำที่บ้านเถอะ เลยปรับใต้ถุนบ้าน

ให้เป็นมุมหนังสือเล็กๆ เพราะลูกทั้ง 2 คนชอบอ่านหนังสือ ไปไหนมาไหนก็มักจะซื้อหนังสือกลับมาฝากลูก เวลาได้เด็กๆ มาเล่นที่บ้าน ทุกคนก็จะมาเปิดหนังสือของน้องปราวัย (ลูกชาย) ครั้งหนึ่งเราถามเด็กๆ ว่าเคยซื้อหนังสือกันบ้างไหม คำตอบคือ ‘ไม่’ เลยมีความคิดว่า อยากส่งเสริมให้ได้ๆ รักการอ่านพยายามคิดว่ามีที่ไหนบ้างที่สนใจเรื่องนี้บ้างก็นึกถึง ‘ศูนย์คุณธรรม’”

จากที่เคยร่วมงานกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) นับตั้งแต่ปี 2549 ผ่านกิจกรรม “สืบค้นคนทำดี แผนที่คนดี” และ

งานด้านศาสนาสัมพันธ์ เชื่อมโยงคน 3 วัย 3 ศาสนา โดยได้รับการสนับสนุนจาก สสส. ซึ่งทุกโครงการมุ่งเน้นที่การพัฒนาเด็กและเยาวชน เป็นสำคัญ ทำให้นอกจากเกิดผลลัพธ์อันดีจากการทำโครงการต่างๆ แล้ว ยังเกิดความสัมพันธ์อันเหนียวแน่น ระหว่างคุณเดือนใจ และกลุ่มเด็กๆ ในพื้นที่อีกด้วย ดังนั้นเมื่อเกิดแนวคิดในการสร้างห้องสมุดเพื่อรองรับกลุ่มเด็กที่มาทำกิจกรรมที่บ้าน คุณเดือนใจ จึงประสานงานและหารือกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) จนกระทั่งเกิดโครงการ “ห้องสมุดใต้ถุนบ้าน” ขึ้นในปี 2553 – 2554 ที่ห้องสมุดใต้ถุนบ้านแห่งนี้ หนังสือมากมายหลายร้อยเล่มจัดเรียงไว้บนชั้นอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย แยกตามหมวดหมู่หรือประเภทของหนังสืออย่างชัดเจน เด็กๆ ทุกคนจึงมีหนังสืออ่านอย่างเพียงพอและสามารถเลือกอ่านได้ตามความต้องการ ซึ่งหนังสือทุกเล่มได้ผ่านการคัดสรรในด้านเนื้อหาที่ต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับช่วงวัยของเด็กๆ

นอกจากนี้ยังเกิด “ห้องสมุดเคลื่อนที่” ที่ออกไปให้บริการในชุมชนอีกด้วย โดยในช่วงวันหยุด เด็กๆ ที่มีจิตอาสาจะรวมกลุ่มกันไปอ่านหนังสือให้ผู้สูงอายุฟัง บางคนสายตาฝ้าฟางไม่สามารถอ่านหนังสือได้ บางคนเป็นผู้ป่วยติดเตียง บางคนเป็นคนด้อยโอกาสที่อยู่ติดบ้าน ดังนั้นเมื่อเด็กๆ เข้าไปอ่าน

หนังสือให้ฟัง จึงช่วยให้ผู้สูงอายุเหล่านี้คลายความเหงา เกิดความเพลิดเพลิน สร้างรอยยิ้มและความสุข ทั้งยังเป็นการสานสายใยความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแก่แม่เฒ่าและลูกหลานให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

อ่าน เรียน กิน เล่น เป็นการสร้างสุข

นอกจากกิจกรรมการอ่านแล้ว ที่บ้านของคุณเดือนใจยังเต็มไปด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์มากมายที่เปิดโอกาสให้เด็กๆ ได้ใช้เวลาว่างอย่างมีประโยชน์ และยังส่งเสริมให้พวกเขาได้เรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านการ “อ่าน เรียน กิน เล่น” ซึ่งเป็นการสร้างความสุขให้กับเด็กๆ

เช่น “หมากหลุม” ซึ่งเป็นการเล่นเกมพื้นบ้านทางภาคใต้, การทำ “พวงมโหตร” เครื่องแขวนโบราณทำจากกระดาษสี นำมาพับและตัดเป็นรูปต่างๆ ใช้ในงานมงคล, การทำขนมและอาหารพื้นบ้าน, การร้อยลูกปัด เป็นต้น

คุณเตือนใจเล่าว่า “ความรู้มีอยู่รอบตัว รอบบ้าน มีทั่วชุมชนของเรา เราอยากได้อะไรก็รู้เรื่องอะไรก็เดินไปหา ไปคุยไปแลกเปลี่ยนได้ เช่น เราอยากรู้เรื่องสมุนไพร ก็ไปหาปราชญ์ชุมชนที่ทำเรื่องสมุนไพร อยากรู้เรื่องมโนราห์ก็สื่อพื้นบ้านก็ไปหาศิลปินที่อยู่ ในชุมชน อยากรู้เรื่องอาหารสุขภาพก็ชวนกันมาทดลองทำเลย ความรู้ก็เกิดขึ้นในระหว่างที่เราทำ...”

“ห้องสมุดใต้ถุนบ้านนั้นกลายเป็นพื้นที่ เสรีที่เด็กๆ อยากจะทำกิจกรรมอะไรก็มาใช้พื้นที่นี้ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการวาดรูป การอ่านหนังสือ การเล่นเกม หรืออาหาร

การกินต่างๆ ที่นี้ก็มีให้ จุดศูนย์รวมของเด็กใน ตำบลนาโหนดคือ “บ้านป่าป้อม” ผู้ปกครองเอง ถ้าเขารู้ว่าลูกๆ มาที่บ้านป่าป้อม เขาก็สบายใจเพราะเขาไว้ใจเรา ดังนั้นสิ่งสำคัญที่เราต้องรักษาไว้ให้ได้ก็คือ ‘ภาพลักษณ์ที่ดี’ เราต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก ไม่ก้าวร้าว มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซึ่งเด็กๆ เองก็ต้องมีสิ่งเหล่านี้ด้วย เขาจะค่อยๆ ซึมซับจากเรา จากการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ดังนั้นเด็กๆ ที่มาที่นี่ ไม่ใช่มาเล่นสนุกอย่างเดียว แต่เขามาเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพในตัวของเขาเอง”

ขยายพื้นที่สร้างสรรค์... บ่มเพาะเด็กดี มีคุณธรรม

การส่งเสริมให้เด็กๆ มีอิสระในการคิด เปิดโอกาสให้ลงมือทำ และได้แสดงออกตามความต้องการของตนเองอย่างเหมาะสม โดยมีคุณเตือนใจคอยดูแล ให้กำลังใจ และให้คำแนะนำปรึกษา ทำให้เกิด “กลุ่มแกนนำเด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่” ซึ่งเป็นกำลังหลักในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ

ในปี 2555 หลังจากที่คุณย์เรียนรู้ สวนสร้างสุขบ้านเกาะทังเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของภาคีพื้นที่สร้างสรรค์ หรือที่เรียกกันว่า “พื้นที่นี้...ดีจัง” โดยสถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.) ภายใต้การสนับสนุนของ

สสส. คุณเตือนใจและกลุ่มแกนนำเด็กและเยาวชนก็ขยายแนวคิดการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์สู่ระดับอำเภอ และจังหวัด รวมถึงจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งได้นำรูปแบบของกิจกรรม “อ่าน เรียน กิน เล่น เป็นการสร้างสุข” มาเป็นต้นแบบในการจัดงาน จนสามารถสร้างเครือข่ายเด็กและเยาวชนสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น โดยในปี 2560 มีเครือข่ายรวมกันมากถึง 30 เครือข่าย

“มีเด็กที่ได้ประโยชน์จากโครงการนี้ถึง 4,200 คน และเราสามารถสร้างแกนนำเด็กและเยาวชนในพื้นที่ต่างๆ ได้มากถึง 1,100 คน ซึ่งเด็กๆ เหล่านี้เขาได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ ในการทำงาน การวางแผน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ เขารู้บทบาทของตัวเอง และสามารถประเมินตัวเองได้ ที่สำคัญคือได้เรียนรู้ความเป็น ‘พลเมือง’ มีจิตสาธารณะ มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อตัวเอง ครอบครัว และสังคม เป็นพลเมือง

ที่สามารถสร้าง ‘ความเปลี่ยนแปลง’ ที่ดีให้เกิดขึ้นในชุมชนของพวกเขาได้ นี่เป้าหมายที่อยากเห็น” คุณเตือนใจกล่าว

ปัจจุบันในจังหวัดพัทลุงกำลังเกิดกระแส “คนเมืองลุง นุ่งผ้าถุงไทย” เนื่องจากเด็กเยาวชนที่มาร่วมกิจกรรมพื้นที่สร้างสรรค์ได้ใช้ผ้าถุงเป็นสื่อ เป็นเครื่องมือสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว จากย่า ยาย แม่ สู่ลูกสู่หลาน ผ้าถุงจึงมีค่ามากกว่าผ้าถุง ที่สร้างแรงบันดาลใจให้คนในจังหวัดพัทลุงเล็กๆ วิयरุ่นไปจนถึงวัยผู้ใหญ่หันกลับมา นุ่งผ้าถุงกันมากขึ้น ไม่เพียงนุ่งอยู่ที่บ้านเท่านั้น แต่นุ่งออกไปไหนมาไหนด้วยความภาคภูมิใจ นับเป็นตัวอย่างหนึ่งของ “ความเปลี่ยนแปลง” เล็กๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากความคิดและการทำของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ ที่ช่วยกันรณรงค์ให้คนในสังคมเห็นคุณค่าและอนุรักษ์ความเป็นไทย

“ถ้าเราเปิดพื้นที่ให้เด็กๆ เหล่านี้ได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์และเป็นอิสระ เราก็จะค้นพบสิ่งดีๆ มากมายในตัวของพวกเขา ขอเพียงไวใจเขาและให้โอกาสเขา แล้วเขาก็จะเป็นคนที่สังคมเราพึ่งพาได้ในอนาคต...” คุณเตือนใจกล่าวทิ้งท้าย